

Vergaderjaar 2022–2023

36 045

Situatie in de Oekraïne

Nr. 135

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 januari 2023

In reactie op het verzoek tijdens de procedurevergadering van de Kamercommissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 22 december doe ik u deze brief toekomen.¹

Op 23 december heeft uw Kamer de brief *Steun Oekraïne 2023* ontvangen.²

Die brief gaat in op de steun die Nederland in 2023 aan Oekraïne voornemens is te verlenen. Het kabinet heeft hierin aangekondigd hiervoor EUR 2,5 miljard te reserveren uit de algemene middelen. Dit bedrag is een inschatting van onder andere de militaire steun, steun voor kritieke herstelnoden en herstelwerkzaamheden en steun voor rechtsstaatelijkheid, mensenrechten en *accountability*.

De precieze besteding van deze steun hangt samen met het verloop van de oorlog en de daaruit voortvloeiende Oekraïense behoeften. De reservering komt op de Aanvullende Post bij het Ministerie van Financiën. Op gezette momenten zal via een (incidentele) suppletoire begroting budget naar de departementale begrotingen worden overgeheveld. Bij de concrete inzet van het kabinet zal gekeken worden naar de verschillende fasen van de oorlog, herstel en wederopbouw die elk een andere urgentie met zich meebrengen en wij zullen daartoe dan ook handelen.

Deze brief bevat ter aanvulling op de eerdere brief van 23 december jl. een korte update over de stand van zaken en plannen omtrent hulp en herstel Oekraïne, voor zover nu bekend.

¹ Verzoek om een brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over de plannen voor Oekraïne voor 2023 inzake hulp en herstel voor eind januari 2023.

² Kamerbrief *Steun Oekraïne 2023*, 23 december 2022, Kamerstuk 36 045, nr. 134

Winterization

Nederland heeft in 2022 uit de algemene middelen EUR 180 miljoen beschikbaar gesteld voor de *winterization* van Oekraïne.³ Dit geld is op verzoek van de Oekraïners grotendeels ingezet voor het herstel van de energie-infrastructuur. Uw Kamer ontving op 8 december een stand van zaken met betrekking tot deze winterhulp.⁴

Oekraïne wordt geconfronteerd met een voortdurend vernietigend offensief op zijn elektriciteitsinfrastructuur. Met de bijdragen aan de Wereldbank (EUR 90 miljoen), de *European Bank for Reconstruction and Development* (EUR 72 miljoen) en directe leveringen (EUR 18 miljoen) zet het Kabinet in op meerdere sporen: *in-kind* levering van de benodigde en voor Oekraïne juiste materialen voor zover deze in Nederland aanwezig zijn, financiering via beide banken om overige materialen aan te schaffen en productie van bijvoorbeeld transformatoren in gang te zetten, en financiering om de operaties van het nationale elektriciteitsdistributiebeprijf *Ukrenergo* draaiende te houden. Daarnaast draagt Nederland via de Wereldbank financieel ook bij aan andere sectoren, zoals gezondheidszorg, die hard geraakt worden door de oorlog.

Conferentie «Solidaires du peuple ukrainien»

Op 13 december vond op initiatief van President Macron in Parijs een internationale ministeriële conferentie plaats over acute hulp aan Oekraïne om de winter door te komen. Namens Nederland nam ik deel, en kondigde ik de Nederlandse bijdrage voor *winterization* van EUR 180 miljoen aan die op 11 november aan uw Kamer werd gecommuniceerd.⁵

Door aanwezige landen werd in totaal EUR 1 miljard aangekondigd voor herstel van de elektriciteits- en watervoorzieningen, gezondheidszorg en transport.⁶

Ook werd besproken dat het coördinatiemechanisme van de EU voor *in-kind* hulp (het *European Union Civil Protection Mechanism*) voor Oekraïne uitgebreid wordt zodat ook niet EU-lidstaten zoals de VS en Canada daarop kunnen aansluiten. Met dit mechanisme draagt de Commissie zorg voor o.a. de coördinatie van leveringen voor het elektriciteitsnet.

Internationale coördinatie

Tijdens deze conferentie is tevens gesproken over de internationale coördinatie voor de langere termijn wederopbouw. Ook werd aangekondigd dat het platform dat de wederopbouw van Oekraïne zal gaan coördineren op korte termijn operationeel zal zijn. Uitgangspunt van de wederopbouw is dat Oekraïne zelf eigenaarschap neemt van de wederopbouw en hierin wordt gesteund door de internationale gemeenschap. Een *steering committee*, bestaande uit Oekraïne, G7-leden, de Europese Commissie en internationale financiële instellingen zal dit platform

³ Kamerbrief Ophoging financiële middelen voor acute winterhulp Oekraïne, 11 november 2022, Kamerstuk 36 045, nr. 123.

⁴ Kamerbrief Stand van zaken winterhulp Oekraïne, 8 december 2022, Kamerstuk 36 045, nr. 131.

⁵ Kamerbrief Ophoging financiële middelen voor acute winterhulp Oekraïne, 11 november 2022, Kamerstuk 36 045, nr. 123.

⁶ Persbericht Elysee, Solidaires du peuple ukrainien, d.d. 13 december 2022 – <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2022/12/13/solidaires-du-peuple-ukrainien>
Conference internationale «Solidaires du peuple ukrainien» – Déclaration des coprésidents, la France et l'Ukraine <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/ukraine/evenements/article/conference-internationale-solidaires-du-peuple-ukrainien-declaration-des>

aansturen. In Brussel wordt een technisch secretariaat opgezet, en in Kyiv zal een operationeel kantoor zorg dragen voor uitvoering op de grond.

Het kabinet verwelkomt de oprichting en verwacht dat hiermee uiteindelijk op internationaal niveau op een meer gerichte, gestructureerde en voorspelbare wijze steun geboden kan worden aan Oekraïne. Middels het platform, dat zal fungeren als centraal coördinatiepunt voor de wederopbouwopgave, kunnen hopelijk stappen worden gezet in het ontwikkelen van een wederopbouwplan voor de lange termijn. Daarbij is Oekraïne in de lead – het platform helpt Oekraïne hun wederopbouwplan te operationaliseren. Het is van wezenlijk belang dat Oekraïne een gecoördineerde, multilaterale respons krijgt, waarbij de fondsen zo efficiënt en effectief mogelijk worden ingezet, en overlap wordt vermeden. Wat het kabinet betreft is het belangrijk dat de Commissie hierbij toeziet op de hervormingseisen die Oekraïne in het kader van het EU-toetredingsproces kent.

Speciaal Gezant voor Bedrijfsleven en wederopbouw Oekraïne

Mede op verzoek van uw Kamer is besloten tot de aanstelling van een Speciaal Gezant voor de bevordering van de betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven bij de wederopbouw in Oekraïne.⁷ De inzet daartoe is er op gericht dat deze Speciale Gezant zo spoedig mogelijk kan starten. Bij de invulling van de taakopdracht voor de Gezant wordt rekening gehouden met het verzoek van uw Kamer om deze gezant bij zijn/haar werkzaamheden bijzondere aandacht te laten besteden aan het borgen van de aansluiting van het Nederlandse bedrijfsleven op de internationale inspanningen gericht op het volgen van de Oekraïense prioriteiten, waaronder voedselzekerheid en cruciale energie-infrastructuur, zoals vastgelegd in de motie van het lid Klink c.s. van 22 december jongstleden.⁸

Liquiditeitssteun via de EU

Naast de herstel- en wederopbouwnoden worstelt Oekraïne ook met een liquiditeitstekort. Dit ontstaat onder andere door het feit dat Oekraïne sinds de uitbraak van de oorlog hogere uitgaven en lagere belastinginkomsten heeft, en dat toegang tot internationale kapitaalmarkten is verminderd. Op 14 december 2022 hebben de Europese Raad en het Europees Parlement de verordening aangenomen voor macro-financiële bijstand aan Oekraïne in 2023 met een omvang van EUR 18 miljard in de vorm van leningen tegen gunstige voorwaarden.⁹ In de overeenkomst tussen de Commissie en Oekraïne zijn afspraken opgenomen over onder andere anti-corruptie en fraudepreventie. Nederland draagt hier, net als de andere EU-lidstaten, aan bij via een garantstelling op basis van haar BNI-aandeel in het BNI van de Europese Unie. Naar verwachting verstrekt de Commissie de eerste EUR 3 miljard aan leningen eind januari. Vanaf maart wordt er over gegaan op een aantal periodieke betalingen (waarschijnlijk maandelijks).

⁷ Verslag van een commissiedebat, gehouden op 23 november 2022, over Raad Buitenlandse Zaken Handel en Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking, 21 december 2022, Kamerstuk 21 501-02, nr. 2578.

⁸ Kamerstuk 36 045, nr. 129.

⁹ Verordening (EU) 2022/264 van het Europees parlement en de Raad tot vaststelling van een instrument voor de toekenning van steun aan Oekraïne voor 2023 (macrofinanciële bijstand +), d.d. 14 december 2022.

Reservering EUR 2,5 miljard

Momenteel buigt het kabinet zich over de inzet van de gereserveerde EUR 2,5 miljard. Het kabinet bereidt de inzet voor op basis van de behoeften van de Oekraïense regering en let daarbij op de internationale samenhang van deze besteding. Daarbij is natuurlijk ook het verloop van de oorlog relevant alsmede de hervormingseisen van het EU-kandidaatlidmaatschap. Zoals eerder gemeld zal op gezette tijden in de vorm van pakketten via (incidentele) suppletoire begrotingen budget naar de departementale begrotingen worden overgeheveld. Hiermee zal uw Kamer tijdig worden geïnformeerd over de voorgenomen inzet.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher